

ODNOWIONA LITURGIA BŁOGOSŁAWIEŃSTW CELEBROWANYCH W „KOŚCIELE DOMOWYM”

Rodzina chrześcijańska, włączona w Kościół przez sakrament małżeństwa, z którego wyrasta i z którego czerpie pokarm, jest stale ożywiana przez Chrystusa, który uzdalnia ją do dialogu z Bogiem — przez życie sakramentalne, ofiarę życia, modlitwę¹. Małżonkowie chrześcijańscy uczestniczą przeto w tajemnicy zjednoczenia Chrystusa z Kościołem, a przez to stają się wspólnotą, którą Sobór Watykański II nazywa „Kościółem domowym” (KK 11).

Papież Jan Paweł II, mówiąc o liturgii w rodzinie, stwierdza: „Jak z sakramentu wypływa dar i zobowiązanie małżonków, ażeby co dzień żyli otrzymanym uświęceniem, tak też z tego sakramentu pochodzą łaska i moralny obowiązek przemiany całego ich życia w nieustanną ofiarę duchową”².

To powiązanie rodziny chrześcijańskiej — „Kościół domowego” z ofiarą duchową, z liturgią Kościoła jest obecnie coraz szersze. Z jednej strony bowiem liturgia tworzy małżeństwo, kształtuje jego miłość, umacnia jego jedność poprzez wspólne uczestnictwo rodzinne w życiu eucharystycznym i sakramentalnym lokalnego Kościoła parafialnego, z drugiej zaś strony przygotowuje rodzinę do pełnego udziału w liturgii — przez krzewienie liturgii domowej.

Odnowa liturgiczna, wychodząc naprzeciw potrzebom liturgii „Kościół domowego”, odnotowała w 1984 roku wydanie specjalnej księgi liturgicznej, zawierającej obrzędy błogosławieństw, z których duża część powinna być sprawowana w rodzinie i przez małżonków³.

1 Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* Ojca Świętego Jana Pawła II do Biskupów, Kapłanów i Wiernych całego Kościoła Katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym (= FC), Typ. Polyglottis Vaticanis 1981, nr 57.

2 FC, nr 56.

3 *De Benedictionibus. Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Joannis Pauli II promulgatum*. Editio Typica. Typis Polyglottis Vaticanis 1984 (= RdB).

1. Teologia liturgii błogosławieństw

Bóg jest źródłem i początkiem wszelkiego błogosławieństwa, aby swoje stworzenia napełnić dobrami, i zawsze ich udziela po upadku człowieka na znak miłosierdzia⁴. W pełni czasów Bóg Ojciec posłał swego Syna i przez Niego napełnił ludzi wszelkim błogosławieństwem duchowym. Największe błogosławieństwo Ojca — Chrystus objawił w Ewangelii, błogosławiąc braciom, szczególnie najmniejszym, i modlitwę błogosławieństwa kierując do Ojca. A po swoim Wniebowstąpieniu, przez Ducha Świętego, dla uzdrowienia świata, napełnia wszelkim błogosławieństwem Bożym tych, których odkupił. Trzeba przy tym zauważyć — czytamy o tym we Wprowadzeniu teologicznym nowej Księgi Liturgicznej — że przez tajemnicę Wcielenia wszystkie rzeczy świata zostały uświęcone w Jego tajemnicy⁵.

Błogosławieństwa przede wszystkim i głównie odnoszą się do Boga, gdyż wywyższają Jego dobroć i wielkość, ogłaszają dobrodziejstwa Boże; odnoszą się też do ludzi, których Bóg w Opatrzności swej kieruje i zachowuje; ale także odnoszą się do rzeczy stworzonych, których obfitością i różnorodnością Bóg błogosławi człowieka⁶. Kiedy zaś Bóg sam błogosławi, czy to przez innych, wówczas zawsze pomoc Pańska jest zapowiadana, Jego łaska zwiastowana, Jego wierność względem zawartego przymierza — przepowiadana. Skoro Bóg udziela błogosławieństwa, oznajmia tym samym swoją dobroć. Ludzie zaś, błogosławiąc Boga, wynoszą Jego chwałę, a dzięki Mu czyniąc, oddają Mu kult i cześć, gdy innych błogosławią i Bożej pomocy, albo nad poszczególnymi albo nad zgromadzonymi, wzywają.

Zachowując przykazania Zbawiciela, Kościół uczestniczy w „Kielichu błogosławieństwa”, składając dzięki Bogu za niewypowiedziany dar Jego, pierwszy raz nabyty w misterium paschalnym, w Eucharystii nam przekazywanym. Albowiem z eucharystycznego misterium Kościół czerpie łaskę i moc, przez które sam w świecie staje się błogosławieństwem, a jako powszechny sakrament zbawienia zawsze kontynuuje wśród ludzi dzieło uświęcenia i — z Chrystusem Głową w Duchu Świętym — uwielbia Ojca⁷.

W wieloraki sposób Kościół, mocą działającego Ducha Świętego, wyraża swoje misterium; dlatego ustanowił liczne formy błogosławienia, którymi wzywa ludzi do chwalenia Boga, pozy-

⁴ RdB, *Praenotanda Generalia*, nr 1.

⁵ Tamże, nr 7.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże, nr 8.

skuje ich do wypraszenia Jego opieki, zachęca do zasługiwania świętością życia na Jego miłosierdzie, zanoszą modlitwy dla wyproszenia Jego dobrodziejstw, aby to, o co proszą, szczęśliwy owoc osiągnęło⁸.

Sobór Watykański II stwierdza, że „dla osiągnięcia pełnej skuteczności, wierni mają przystępować do Liturgii z należywym usposobieniem duszy” (KL 11). Dlatego ci, którzy proszą o błogosławieństwo Boże przez pośrednictwo Kościoła, mają swoje usposobienie duszy umocnić na takiej wierze, która nie zawodzi, mają być ożywiani taką miłością, która przynagla do zachowania Bożych przykazań. Tak przeto ludzie, wypełniając wolę Bożą, błogosławieństwo Pańskie pełniej będą rozumieć i prawdziwie je osiągać⁹. Wierni, powodowani wiarą, umocnieni nadzieją i złączeni miłością, dobrze poznają nie tylko ślady Bożej dobroci we wszystkich rzeczach stworzonych, lecz także i w dziełach ludzkiej aktywności szukają pośrednio królestwa Chrystusowego. Ponadto, wszystkie wydarzenia świata rozważają jako znaki ojcowskiej Opatrzności: jak dalece Bóg wszystkim kieruje i podtrzymuje. Zawsze więc i wszędzie znajdują okazję do wychwalania Boga przez Chrystusa w Duchu Świętym, do wzywania Go i oddawania Mu dziękczynienia, zarówno gdy chodzi o błogosławienie rzeczy, miejsc i tych okoliczności życia, które nie sprzeciwiają się normom i duchowi Ewangelii. Człowiek bowiem, dla którego Bóg wszystkie rzeczy stworzył, jest odbiorcą Jego mądrości i rytami błogosławieństwa tak siebie wyraża w korzystaniu z rzeczy stworzonych, aby sam ich używaniem Boga szukał, miłował i Jemu samemu wiernie służył¹⁰. W tym sensie komentarzem są tu słowa św. Augustyna: „Wzrastamy, jeśli Bóg nam błogosławi i wzrastamy, gdy my Boga wielbimy. Jedno i drugie jest korzystne dla nas. To jest pierwsze, że Bóg nam błogosławi. A ponieważ On nam błogosławi, przeto my możemy Jego wielbić. Z wysoka przychodzi deszcz, ale z naszej ziemi wyrasta owoc”¹¹.

Błogosławieństwa są znakami świętymi (por. KL 60). Ukazują i kształtują one w świetle wiary życie poszczególnych ludzi i całych wspólnot — na różnych jego etapach i we wszystkich dziedzinach¹². Teksty liturgii błogosławieństwa głoszą prawdę o za-

⁸ Tamże, nr 9.

⁹ Tamże, nr 15.

¹⁰ Tamże, nr 12.

¹¹ M. Gy, *De benedictionibus*, Notitiae 7 (1971) 123—132; *Benedictionale. Studienausgabe für die katholischen Bistümer des deutschen Sprachgebietes* (Herausgegeben v. den Liturgischen Instituten Salzburg), Freiburg—Wien 1978, nr 8-16.

¹² G. Lukken, *Was bedeutet „benedicere“?*, Liturgisches Jahrbuch 27 (1977) 5—27.

leżności człowieka od Boga — jako Stwórcy i jako Zbawiciela; mówią o Bożej Opatrzności ujawniającej się w licznych darach natury oraz w wydarzeniach historycznych. A ponieważ dalej człowiek je kształtuje, dlatego liturgia błogosławieństw docenia twórczość ludzką i odnosi wszystko ostatecznie do Boga, aby Bogu za wszystko dziękować, wielbić Go i Jego o pomoc prosić (por. KDK 37).

Błogosławieństwa jako znaki święte sprawiają skutki głównie duchowe — na wzór sakramentów, a osiągają je przez modlitwę Kościoła (por. KL 60). Służą one ludziom do uświęcenia i do doskonałości chrześcijańskiej, polegającej na upodobnieniu się do Chrystusa.

Nowy Rytuał Błogosławieństw przewiduje prawo przewodniczenia liturgii błogosławieństw biskupowi, któremu rezerwuje błogosławieństwa o znaczeniu diecezjalnym; kapłanowi — o znaczeniu parafialnym, a także diakonom i osobom świeckim w dość dużym zakresie¹³. Liturgii Błogosławieństw, które dotyczą życia rodzinnego, może wprowadzić przewodniczyć kapłan, łącząc je z celebrowaniem Eucharystii w kościele czy też w domu, a także diakon, ale głównie należy widzieć tu jako celebransów małżonków i rodziców. Do takich należą m. in. błogosławieństwo narzeczonych, matki oczekującej dziecka, dziecka przed udzieleniem chrztu, dziecka już ochrzczonego, dziecka chorego, dzieci przed podróżą, feriami, ludzi w podeszłym wieku, ludzi chorych, rodziny z okazji rocznicy ślubu i innych.

2. Struktura celebracji

Celebracja obrzędu błogosławieństwa składa się z dwóch części, z których pierwsza jest proklamacją Słowa Bożego, druga zaś pochwałą Bożej dobroci i prośbą o pomoc niebieską. Celebrację poprzedza ryt wstępny, a zamyka obrzęd zakończenia. Część pierwsza zmierza do tego, aby błogosławieństwo stało się prawdziwym znakiem świętym przez to, że sens swój i skuteczność czerpie z proklamacji Słowa Bożego. Centrum więc tej czynności jest głoszenie Słowa Bożego, z czym się łączy słowo wstępne, adhortacja bądź homilia — jako elementy integralne celebracji. Dla ożywienia wiary uczestników należy też stosować psalm albo święte milczenie, szczególnie gdy czytań jest więcej.

Druga część celebracji zmierza do tego, aby przez ryt i modli-

¹³ Rdb, *Praenotanda Generalia*, nr 18d: *Alii etiam laici viri ac mulieres, vi sacerdoti communis, cuius munere in Baptismo et Confirmatione sunt aucti, sive proprii muneris virtute (ut parentes pro filiis)*

twy Bóg był wychwalany, a Jego pomoc wypraszana przez Chrystusa w Duchu Świętym. Tej części szczyt stanowi formuła błogosławieństwa, czyli modlitwa Kościoła, której często towarzyszy znak: nałożenia rąk, znak krzyża, pokropienie wodą święconą i okadzenie. Dla wzmożenia modlitwy uczestników może być stosowana modlitwa powszechna, której zakończenie stanowi formuła błogosławieństwa.

Nigdy nie powinno się opuścić proklamacji Słowa Bożego i modlitwy Kościoła. Chodzi bowiem o to, aby przez samo zastosowanie znaku nie sprowadzić błogosławieństwa do obrzędu magicznego. Zakłada się także wspólnotową celebrację — z udziałem diakona, lektora psalmisty, scholi. Należy też zadbać o udział świadomy, czynny i dostosowany do łatwego udziału wiernych¹⁴.

3. Liturgia błogosławieństw związanych z sakramentem małżeństwa

Nowa księga liturgiczna, zawierająca błogosławieństwa, w rozdziale poświęconym obrzędom błogosławieństw w rodzinie¹⁵ uzasadnia ich motywację teologiczną. Podstawą tej motywacji jest aspekt teocentryczny, chrystologiczny, eklezjalny i pastoralny, gdyż „wspólnotę życia i miłości małżeńskiej, założoną przez Stwórcę i przez Chrystusa Pana na wzór Jego z Kościołem tajemnicy i płodnej łączności, ustanowioną jako sakrament Nowego Przymierza, stan i porządek życia, Kościół zawsze miał w wielkiej trosce duszpasterskiej” (nr 40). Z tej to bowiem wspólnoty wywodzi się rodzina, w której małżonkowie otrzymują dar własny w ludzie Bożym i własne powołanie, na mocy którego mają być dla siebie nawzajem, dla swoich dzieci i domowników współpracownikami łaski, wiary oraz świadkami miłości Chrystusa. Rodzina jako Kościół domowy jest więc zobowiązana proklamować wobec ludzi otrzymaną boską misję i wykonywać swój apostołat. Wśród obowiązków chrześcijańskich małżonków i form ich apostołatu, oprócz wychowania dzieci, jest więc bardzo ważna pomoc okazana narzeczonym w tym, by lepiej przygotowali się do małżeństwa.

a) błogosławieństwo narzeczonych

Nowy rytuał wypełnia lukę w liturgii domowej, gdzie brak było sakralnej formy błogosławienia narzeczonych, postulując,

¹⁴ Rdb, nr 20-27.

¹⁵ RdB, s. 23; *Ordines benedictionis familiarum carumque membrorum*; nr 40.

aby zaręczyny chrześcijan były dla dwóch rodzin szczególnym wydarzeniem liturgicznym. Wypada je celebrować specjalnym rytym i wspólną modlitwą dla wyproszenia błogosławieństwa Bożego, by to, co szczęśliwie rozpoczyna się, w swoim czasie też szczęśliwie się wypełniło¹⁶. Gdy celebruje się zaręczyny, Rytuał zaleca, aby jeden z rodziców przewodniczył obrzędowi, który jest nabożeństwem Słowa Bożego, gdzie czyta się Pismo św., gdzie głoszona jest homilia, odmawia się modlitwę powszechną, zakończoną specjalnym błogosławieństwem. Uroczyste zaręczyny i następujący po nich okres narzeczeństwa mogą stać się przecież doniosłym doświadczeniem, gdzie młodzi zdobywają nie tylko nowy status, ale uzyskują sposobność lepszego przygotowania się do małżeństwa; stwarzają możliwość odkrycia wartości, na które w życiu codziennym nie zwraca się większej uwagi, ukazują piękno i wielkość powołania do miłości. Wydaje się, że zaręczyny nabiorą pełniejszego znaczenia, jeśli odbywać się będą w obecności rodziców. Tego rodzaju zaręczyny zbliżają do siebie także członków dwóch rodzin i wnoszą nowe wartości, nowe treści w życie młodej pary¹⁷.

b) błogosławieństwo małżonków w rocznicę ich ślubu

Nowy Rytuał zawiera specjalne błogosławieństwo małżonków szczególnie z racji rocznicy zawarcia małżeństwa m. in. 25-, 50- i 60-lecie¹⁸. Może się ono odbyć podczas Mszy św.; wtedy małżonkowie, w procesji z darami ofiarnymi, niosą chleb i wino, mogą przyjąć Komunię św. pod dwiema postaciami, odnawiają przed Bogiem postanowienia, aby święcie żyć w małżeństwie.

Poza rocznicami uprzywilejowanymi, małżonkowie mogą prosić o błogosławieństwo w szczególnych swoich sytuacjach życiowych albo też z racji zgromadzeń o charakterze religijnym (rekolacje, misje, dni skupienia itd.) lub z racji wspólnej pielgrzymki. Jeśli błogosławieństwo jest udzielane poza Mszą św., celebracji może przewodniczyć kapłan, diakon, a także osoba świecka — posługując się rytami i modlitwami dla niej przewidzianymi.

W ten sposób trudy życia małżeńskiego i jego pomyślne chwile zostają wsparte medytacją Słowa Bożego, modlitwą i błogosła-

¹⁶ FC, nr 53; K. Wojaczek, *Koncepcja duszpasterstwa rodzin w Familiaris consortio*, w: *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, Lublin 1985, s. 277.

¹⁷ RdB, s. 79: *Ordo benedictionis desponsatorum*; nr 195-198.

¹⁸ J. Laskowski, *Zagubiona wartość — zaręczyny, narzeczeństwo*, *Przeгляд Powszechny* 5-6 (1983) 236—248.

wieństwem Kościoła. Przyjmując błogosławieństwo, małżonkowie mają: „ukazywać i potwierdzać życiem nierozzerwalność i świętość węzła małżeńskiego” (DA 11).

c) błogosławieństwo matki oczekującej dziecka

Liturgia „Kościoła domowego” otrzymuje w nowym Rytuale obrzęd błogosławieństwa niewiasty przed urodzeniem dziecka oraz po jego narodzeniu¹⁹. Definicja rodzicielska, podana w KK 41, implikuje formalny stosunek do Boga nie tylko jako Przyczyny bytu, lecz także jako Źródła daru. Koncepcja sakramentu małżeństwa, sformułowana w KK i KDK w duchu eklezjalno-personalistycznym, otwiera nowe wymiary życia sakramentalnego; sakrament nie jest już tylko sprawą „dwojga”, sakrament objawia się jako moc budująca rodzinę — wspólnotę osób zjednoczonych wokół Misterium Zrodzenia, wspólnotę miłości i życia — domowy Kościół. Rodzicielstwo jest powołaniem, a nie tylko konsekwencją faktów biologicznych²⁰.

Obrzęd błogosławieństwa matki oczekującej dziecka pomaga jej w tym, aby w wierze i nadziei oczekiwała czasu narodzenia, współpracując z upodobaniem Bożym. Zaleca się go celebrować przede wszystkim w rodzinie.

Obrzędowi może przewodniczyć kapłan, diakon, ale także osoba świecka. Można go stosować odtąd w szpitalach dla większej ilości niewiast oczekujących dziecka.

Błogosławieństwo niewiasty po narodzeniu dziecka jest zawarte w Obrzędach chrztu, zaś dla tych matek, które ze względu na stan zdrowia nie mogą brać udziału w liturgii chrztu, Rytuał przewiduje specjalne błogosławieństwo, które je zachęca do składania dziękczynienia za dar macierzyństwa.

4. Liturgia błogosławieństw związanych z okolicznościami życia „Kościoła domowego”

Rodzina chrześcijańska — mówi papież Jan Paweł II — zwłaszcza dzisiaj jest szczególnie powołana do świadczenia o przymierzu paschalnym Chrystusa²¹. Pełnym głosem ma oznajmiać zarówno obecne cnoty Królestwa Bożego, jak i nadzieję błogosławio-

¹⁹ RdB, s. 40: *Ordines benedictionis coniugum*; nr 90-93.

²⁰ RdB, s. 85: *Ordines ad benedicendam mulierem ante vel post partum*; nr 215-218; 219-231.

²¹ J. Bajda, *Problem dziecka w teologii*, w: *Studia Pastoralne* 1 (1984) 44 nn.

nego życia (por. KDK 35). Aby zaś małżonkowie i inni członkowie rodziny z dnia na dzień stawali się bardziej odpowiednimi do przyjęcia własnego obowiązku i wytrwania w nim, Kościół ustanowił w tym celu odpowiednią pomoc w postaci sakramentaliów; życie rodziny jest w ten sposób wspierane i wzbogacane proklamacją Słowa Bożego oraz błogosławieństwem ²².

a) błogosławieństwo rodziny

Kiedy racja duszpasterska tego wymaga, należy udzielić błogosławieństwa — mówi Nowy Rytuał — aby wspomóc członków rodziny w życiu chrześcijańskim. Celebracji błogosławieństwa może przewodniczyć kapłan, diakon lub osoba świecka. Jeśli przewodniczy jej kapłan, błogosławieństwo może być połączone ze Mszą św., która odprawiana jest w domu rodziny ²³. Kapłani, posłuszni nakazowi Chrystusa, wśród obowiązków duszpasterskich winni mieć staranie, aby odwiedzać chrześcijańskie rodziny dla zwiastowania pokoju Chrystusa, który swoim uczniom nakazał: „Do którego domu wejdziecie, najpierw mówcie: Pokój temu domowi” (Łk 10, 5). Duszpasterze, w swoim dorocznym zwyczaju kołеды, otrzymują w postaci tego błogosławieństwa pomoc i narzędzie do nadania temu chwalebnemu zwyczajowi bardziej chrześcijańskiego wymiaru. Rytuał zaleca, aby nie udzielać tego błogosławieństwa bez obecności rodziny. Można je natomiast sprawować dla wielu rodzin zamieszkujących dom, budynek, które przecież czasami się nie znają, aby w ten sposób umocnić ich więzy jedności.

b) błogosławieństwo dziecka jeszcze nie ochrzczonego

Obecny Rytuał Chrztu Dzieci zaznacza, że chrzest winien odbywać się po dojściu do zdrowia matki dziecka, co na ogół trwa kilka tygodni. Nowy Rytuał błogosławieństw ten okres w życiu dziecka nazywa jakby katechumenatem ²⁴. W ramach przygotowywania się do chrztu w najbliższym czasie, odpowiednim wydaje się to, by prosić o szczególne błogosławieństwo dla dziecka. W praktyce pastoralnej lepiej zilustrowanym może to być znakiem krzyża dziecka przez celebransa i rodziców. W nim to wyraża się umacnianie dziecka znakiem zbawienia, poświęcenie go

²² FC, nr 22.

²³ RdB, s. 24: *Ordo benedictionis familiae*; nr 41; 42-43; B. Mierzwinski, *Formy duszpasterstwa rodzin*, Ateneum Kapiańskie 66 (1974) 406—420.

²⁴ Rdb, nr 42; 62.

Bogu i przygotowywanie do chrztu. Celebracji obrzędu błogosławieństwa może przewodniczyć kapłan, diakon, a także człowiek świecki, a przede wszystkim rodzice ²⁵. Rytuał także zachęca, aby po udzieleniu chrztu rodzice często błogosławili swe dziecko.

c) błogosławieństwo dzieci

Kapłaństwo powszechne wiernych, przeżywane w małżeństwie, stanowi dla małżonków i rodziny podstawę ich powołania i misji kapłańskiej, która przemienia ich codzienne życie „w duchową ofiarę” przyjemną Bogu przez Jezusa Chrystusa. Tę misję rodzice wypełniają także względem dzieci. Chrześcijanie mają „podkreślać prawo i obowiązek rodziców do chrześcijańskiego wychowania dzieci, bronić godności i niezależności rodziny ²⁶. Wypełniają to powołanie także wówczas, gdy błogosławią swoje dzieci i proszą kapłana o błogosławieństwo.

Nowy Rytuał błogosławieństw zachęca duszpasterzy i rodziców do udzielania takiego błogosławieństwa z okazji specjalnych świąt dla dzieci (1 czerwca, święto młodzianków itp.), gdy rozpoczyna się i kończy rok szkolny, przed ich wyjazdem na ferie, na wakacje, obozy itp. Duszpasterze otrzymują w ten sposób wspólną pomoc, by dzieci w odpowiednich okolicznościach życia włączyć w życie pełne przyjaźni z Bogiem.

Obrzędowi może przewodniczyć kapłan, diakon lub osoba świecka. Jest to także duża szansa dla rodziców i dla liturgii domowej. Jezusowi, jak zaświadcza Ewangelia, przynoszono dzieci, aby im błogosławił i nakładał na nie ręce. Rodzice chrześcijańscy też pragną, aby tego rodzaju błogosławieństwa udzielano ich dzieciom. W tradycji ludowej w wielkim poszanowaniu jest błogosławieństwo dzieci udzielane im przez samych rodziców. Może mieć to miejsce w różnych okolicznościach życia dzieci lub rodziny, szczególnie wówczas gdy gromadzi się ona na modlitwę lub medytację Słowa Bożego ²⁷.

d) błogosławieństwo dziecka chorego

Rytuał przewiduje, że tego błogosławieństwa może udzielić kapłan, diakon, ale szczególnie ojciec lub matka ²⁸, co zostało jeszcze bardziej podkreślone w tekście modlitwy błogosławieństwa sło-

²⁵ RdB, nr 156.

²⁶ RdB, s. 65: *Ordo benedictionis parvuli nondum baptizati*; s. 58: *Ordo benedictionis puerorum iam baptisatorum*.

²⁷ DA nr 11; FC, nr 60.

²⁸ RdB, nr 135; s. 72: *Ordo benedictionis filiorum*; nr 174-178; 179-194.

wami: „... to dziecko, którym mnie obdarzyłeś, racz podźwignąć z choroby” Liturgia domowa tego błogosławieństwa pozwala także popatrzeć na chorobę w domu jako na zadanie wiary.

e) błogosławieństwo ludzi starych i w podeszłym wieku

Starzy ludzie, których siły słabną, przebywający w domu lub w tzw. „domach pogodnej jesieni”, potrzebują braterskiej pomocy, aby czuli się pełniej włączeni we wspólnotę kościelną²⁹. To błogosławieństwo zmierza do tego, aby ludzie w podeszłym wieku otrzymywali od braci świadectwo wdzięczności i podniesienia na duchu, kiedy razem z nimi Bogu składamy dzięki za dobrodziejstwa przez nich otrzymane i za dobre dzieła z Jego pomocą dokonane. Obrzędowi może przewodniczyć kapłan, diakon, ale też osoba świecka. Kiedy przewodniczy mu kapłan, błogosławieństwo może być włączone do Mszy św., a także do obrzędu Komunii św. udzielanej przez akolitę, lub nadzwyczajnego szafarza Eucharystii.

f) błogosławieństwo chorych

Starożytny zwyczaj, który początek bierze od Chrystusa i Apostołów, nakazuje, aby chorzy otrzymywali błogosławieństwo od ministrów Kościoła, którzy mają im okazać miłość Chrystusa i Kościoła³⁰. Obrzędowi może przewodniczyć kapłan, diakon, ale także osoba świecka.

W wieku współczesnym obserwujemy rozwijającą się akcję charytatywną, obejmującą opieką ludzi chorych, samotnych, przykutych do łóżka chorobą. Troska o zaradzenie ich potrzebom materialnym, połączona w niektórych okresach roku kościelnego z udzielaniem błogosławieństwa także przez członków rodziny, świeckich, pozwoli im jaśniej złączyć swoje cierpienia z cierpieniami Chrystusa.

5. Czas wolny

Zamierzeniem nowego Rytuału błogosławieństw jest, aby i czas wolny w rodzinie został włączony w historię zbawienia „Kościoła domowego” Dotyczy to nie tylko celebracji błogosławieństwa sprawowanego przez rodziców dla dzieci przed wakacjami, feria-

²⁹ RdB, s. 121: *Ordo benedictionis infirmorum*. B. Pro pueris; nr 316. FC, nr 27; RdB, s. 99: *Ordo benedictionis senum domi manentium*; nr 258-261; 262-276; 277-282; 283-285.

³⁰ RdB, nr 290-293; FC, nr 71.

mi, ale także przed podróżą. Odnosi się ono do wszystkich członków rodziny, podejmujących podróż³¹. Rytuał w tym przypadku powołuje się na czcigodną tradycję odnotowaną na kartach Pisma św., aby ci, którzy zamierzają odbyć podróż, prosili o pomoc Pańską. Nabożeństwu może przewodniczyć kapłan, diakon, osoba świecka, ale uprzywilejowane miejsce należy zarezerwować rodzinom.

6. Inne błogosławieństwa

Rytuał przewiduje wiele innych błogosławieństw związanych z rokiem kościelnym, przeżywanym w rodzinie, z pracą; ale na uwagę zasługuje błogosławieństwo nowego domu i przy posiłku.

a) błogosławieństwo nowego domu

Rytuał zachęca duszpasterzy, aby chętnie towarzyszyli wiernym, kiedy ci pragną otworzyć nowy dom³². Stwarza to bowiem stosowną okazję do zebrania się wiernych, by za nowe mieszkanie w radości dziękować Bogu, od którego wszelkie dobro pochodzi. Powinno to dotyczyć rodzin i małżeństw otrzymujących nowe mieszkanie, przybyłych do miasta. Ten pierwszy kontakt duszpasterza z nowo przybyłą rodziną wyrывa ją z anonimowości nowego środowiska, ułatwia wprowadzenie do wspólnoty parafialnej, zajęcie należnego jej miejsca w tej wspólnotcie. Ale i tę liturgię może sprawować osoba świecka z zachowaniem rytów i formuł dla niej przewidzianych.

b) błogosławieństwo przed posiłkiem

Posiłek w rodzinie winien z natury rzeczy budować wspólnotę. Rytuał poucza, że „wierny przystępując, czy odchodząc od stołu, bądź to sam, bądź we wspólnotcie braci, dzięki składa Opatrzności Bożej za pokarm, który codziennie z Jego dobroci otrzymuje. Niech pamięta, że Pan Jezus z rytem uczył złączył Najświętszy Sakrament, ukazał się uczniom powstałym z martwych w «łamaniu chleba»”³³. Wierni, którzy przystępują do stołu, w pokarmie danym od Boga winni odczytywać znak błogosławieństwa Bożego i nie powinni zapominać o biednych, którzy tego pokarmu nie mają; stąd rodzi się zachęta, aby pomni na słowa Chrystusa (Łk 14, 13-14) na znak braterstwa chętnie ich do stołu swego zapra-

³¹ RdB, s. 168: *Ordo benedictionis pro itinere ineundo*; nr 431-433; 434-448; 449-452.

³² RdB, nr 474-477; 478-491.

³³ RdB, s. 300: *Ordo benedictionis mensae*; nr 782-784; 785-827.

szali. Rytuał proponuje wiele wariantów błogosławieństw przy posiłku na różne okresy roku liturgicznego, nawet z czytaniem Pisma św.

Sprawowanie liturgii błogosławienia posiłku winno stać się zwyczajem „domowego Kościoła” przynajmniej w niedzielę, kiedy to tej modlitwie mógłby przewodniczyć ojciec.

Zakończenie

Odnowiona liturgia błogosławieństw celebrowanych w rodzinie wskazuje, że liturgia rodzinna — to misterium Kościoła, przeżywane w rodzinie jako przedłużenie i rozwój duchowy sakramentu małżeństwa.

Św. Paweł w zakończeniu listu do Koryntian przesyła mieszkańcom miasta pozdrowienia od małżonków Akwila i Pryscyli oraz od zbierającego się w ich domu Kościoła (1 Kor 16, 19).

Rodzice chrześcijańscy poprzez sakrament chrztu i bierzmowania uczestniczą w powszechnym kapłaństwie, w kapłaństwie kultycznym Chrystusa, a przez sakrament małżeństwa otrzymują misję do wykonywania w domu funkcji kapłańskiej.

Nowy Rytuał otwiera dla „Kościoła domowego” wspaniałą kartę do celebrowania liturgii w rodzinie. Szczęśliwie łączy liturgię rodzinną z celebrowaniem jej przez duszpasterzy, kapłana, diakona, z uwzględnieniem celebracji Eucharystii domowej, połączonej z udzieleniem odpowiednich błogosławieństw oraz błogosławieństw udzielanych przez świeckich, wśród których na pierwszym miejscu trzeba widzieć chrześcijańskich rodziców.

Do udzielania błogosławieństw w rodzinie nie potrzeba specjalnego zezwolenia Kościoła, gdyż sam sakrament chrztu i małżeństwa upoważnia rodziców do przewodniczenia liturgii domowej, do błogosławienia siebie, swoich dzieci, domowników, do przeżywania przy swoim domowym stole — ołtarzu liturgicznych, zbawczych wydarzeń roku liturgicznego i okoliczności życia. W związku z tym rodzi się pragnienie, aby — zanim zostanie tenże Rytuał błogosławieństw przetłumaczony na język polski w całości — wyselekcjonować z niego te błogosławieństwa, które łączą się z życiem rodzinnym i w tym zakresie dać go rodzinom chrześcijańskim w Polsce do rąk. Stanie się on wspaniałą szansą dla duszpasterstwa rodzin w Polsce, w których odczuwa się wielkie zapotrzebowanie na tego rodzaju celebracje.

Błogosławieństwa, celebrowane w rodzinie, pomogą jej spełnić niezastąpioną funkcję komunijną czyli wychowawczą, o której mówi papież Jan Paweł II w adhortacji *Familiaris consortio*.